

Spor Bilimleri ve Diğer Fakülte Öğrencilerinin Boş Zaman Faaliyetlerine Katılım Engellerinin İncelenmesi

Mehmet ÇEBİ¹Murat ELİÖZ¹Bade YAMAK¹Arif SATICI¹¹ Ondokuz Mayıs Üniversitesi Yaşar Doğu Spor Bilimleri Fakültesi - SAMSUN

Özet

Bu çalışmanın amacı üniversitelerin farklı fakültelerindeki öğrenciler ile spor bilimleri öğrencilerinin boş zaman faaliyetlerine katılım engellerinin belirlenmesidir. Çalışmaya Ondokuz Mayıs Üniversitesi Yaşar Doğu Spor Bilimleri Fakültesinde okuyan 109 öğrenci ve diğer fakültelerde veya yüksekokullarda okuyan 286 öğrenci gönüllü olarak katılmıştır. Araştırmamızda Gürbüz ve Karaküçük (2007) tarafından geliştirilen "Boş Zaman Engelleri Ölçeği" kullanılmıştır. Ölçeğin güvenirliğini tespit etmek amacıyla yapılan Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı 6 alt boyutta (Birey Psikolojisi, Bilgi Eksikliği, Tesis, Arkadaş Eksikliği, Zaman, İlgi eksikliği) 84 olarak hesaplanmıştır. Verilerin istatistiksel analizinde SPSS 22.0 paket programı kullanılmıştır. Katılımcıların bölümlerine göre boş zaman engellerinin karşılaştırılmasında t-testi kullanılmıştır. Çalışmamızın bulguları incelendiğinde Spor Bilimleri Fakültesi öğrencileri ile diğer Fakülteler veya Yüksekokullar öğrencileri arasında 6 alt boyutta incelenen (Birey Psikolojisi, Bilgi Eksikliği, Tesis, Arkadaş Eksikliği, Zaman, İlgi eksikliği) rekreasyonel etkinliklere katılımlarında kendilerine engel oluşturabileceği varsayılan faktörlere ilişkin bulgulara göre istatistiksel açıdan herhangi bir anlamlı farklılığa rastlanmamıştır ($p>0,05$). Sonuç olarak, bireylerin rekreasyon faaliyetlerine katılımındaki en önemli faktör ekonomik güçleridir. Burada belirleyici olan üniversite öğrencilerinin yaşlarının ve gelir düzeylerinin birbirlerine yakın olmasının boş zaman faaliyetlerine katılımında benzer davranışlar göstermelerine neden olduğu düşünülmektedir. Bununla beraber daha sağlıklı sonuçlara ulaşabilmek için daha fazla üniversite öğrencisine ve daha fazla sayıda farklı bölümlerdeki öğrencilere benzer çalışmalar yapılmasının faydalı olacağını düşünmekteyiz.

Anahtar Kelimeler: Boş zaman engelleri, Rekreasyon, Spor Bilimleri, Üniversite Öğrencisi

Orijinal Makale

Yayın Bilgileri

Gönderi Tarihi: 10.02.2018

Kabul Tarihi: 07.03.2018

Yayın Tarihi: 25.03.2018

Sorumlu Yazar

e-mail: mehmet.cebi@omu.edu.tr

Examination Of The Obstacles For The Participation Of The Leisure Time Activities Of Sports Sciences And Other Faculty Students

Abstract

The objective of this study is to examine the participation obstacles to leisure time activities of students in different faculties. 109 students studying at Ondokuz Mayıs University Yaşar Doğu Sports Sciences Faculty and 286 students studying at other faculties or colleges participated voluntarily. In this study, "Free Time Obstacles", which has been developed by Gürbüz and Karaküçük (2007). The Cronbach alpha internal consistency coefficient, which was used to determine the reliability of the scale, was calculated as 84 in 6 subscales (Personel Psychology, Lack of Knowledge, Facility, Lack of Friend, Time, Lack of Interest). SPSS 22.0 package program was used for statistical analysis of the data. The t-test was used to compare the leisure time obstacles according to the departments of the participants. When the findings of our study were examined, it was found that there was no statistically significant difference between the students of the Faculty of Sports Sciences and the other faculty or college students according to the findings of the factors that they could interfere with their participation in the recreational activities that were examined in 6 subscales (Personel Psychology, Lack of Knowledge, Facility, Lack of Friend, Time, Lack of Interest) ($p> 0,05$). As a result, economic forces are the most important factor in the participation of individuals in recreational activities. The determining factor here is University students are close to one of their ages and income levels are likely to cause similar behaviors in participation in leisure time activities. However, we believe that it would be useful to carry out similar studies on more university students and more students in different departments in order to achieve better results.

Key Words: Leisure time obstacles, Recreation, Sports Science, University Student

Original Article

Article Info

Received: 10.02.2018

Accepted: 07.03.2018

Published: 25.03.2018

Corresponding Author

e-mail: mehmet.cebi@omu.edu.tr

Giriş

Sanayi devriminin gerçekleşmesi ile birlikte, özellikle teknoloji alanındaki gelişmeler, ev içi aletlerin makineleşmesi, ulaşımdaki kolaylık ve çalışma saatlerinin kısılması gibi birçok etken, insanların daha fazla boş zamana sahip olmasına imkân sağlamıştır. Aynı zamanda bu gelişmeler boş zamana olan ilginin artmasına, boş zaman faaliyetlerinin çeşitlenmesine ve bu faaliyetlere ayrılan sürenin de artmasına neden olmuştur. Yaşamların değiştiği ve yeni boyutlar kazandığı günümüzde bu değişimin doğal sonucu olarak da yeni sorunlar ortaya çıkmaktadır. Bu sorunlardan biri de boş zamanların artması ve boş zamanların nasıl değerlendirileceğidir (Fişek, 1998).

Dünya Boş Zaman ve Rekreasyon Birliği'nin tanımına göre boş zaman; seçme şansı yaratıcılık hoşnutluk veren, memnuniyet içeren ve kişisel doyumu arttıran eğlencelere öncülük eden yararları ile insan hayatının özel bir alanıdır (Demirel ve Harmandar, 2009). Parker'a göre boş zaman "bireyin hem kendisi ve hem de başkaları için bütün zorunluluklardan veya bağlantılardan kurtulduğu ve kendi isteğiyle seçeceği bir etkinlikle uğraştığı zamandır" diye tanımlamıştır (Hacıoğlu ve ark., 2009). Rekreasyon, kişinin boş zamanlarında, zorunluluk olmaksızın, isteği ile katıldığı, bireysel tatmin sağlayan, kendi yetenek ve becerilerini kullanabildiği aktiviteler şeklinde tanımlamıştır (Stebbins, 2005). Jensen ve Naylor (2000)' a göre rekreasyon, iş hayatı ve günlük yaşantının sonrasında bir yenilenme biçimidir.

Rekreasyon etkinlikleri okul yaşamının bir parçasıdır. Bugün zamanın büyük çoğunluğunu sınıflarda, laboratuvarlarda ya da çalışma masalarında geçiren her öğrencinin rekreatif etkinliklere katılım ihtiyacı vardır (Zorba ve ark., 2006). Üniversite gençlerinin boş zamanlarını değerlendirmeleri ve rekreatif etkinliklere katılımları, üniversite eğitimleri sırasında okulların kendilerine sunduğu olanaklar kapsamında yarı örgütlü bir şekilde gerçekleşmekte; bu bağlamda üniversiteler öğrencilerinin resmî eğitimleri dışında kalan zamanlarını iyi bir şekilde değerlendirmeleri için de yönlendirici rol üstlenebilmektedirler (Özşaker, 2012).

Rekreasyonel etkinliklere katılımın olumlu katkılarına rağmen bireylerin değişik sebepler nedeniyle kendileri için oldukça önemli olan bu tür etkinliklere katılmadıkları ya da yaşam koşullarındaki engeller nedeniyle katılamadıkları görülmüştür (Karaküçük ve Gürbüz, 2007).

Gençleri boş zamanlarını verimli bir şekilde değerlendirilmesi eğitsel ve sosyo-kültürel, ekonomik, sağlık ve eğitim problemlerinin önlenmesi bakımından önemlidir

(Korkmaz, 2000). Bu nedenle öğrencilerin boş zamanlarını eğitsel biçimde değerlendirilmesi için üniversitelerde sosyal ve kültürel faaliyetleri geliştirmek gerekmektedir (Zelinski, 2004; Korkmaz, 2000). Spor, sinema, tiyatro, müzik, folklor gibi sanat ve kültür dallarının geliştirilmesi ve desteklenmesiyle üniversitelerde ve yurtlarda boş zamanların değerlendirilmesi, problemi nispeten ortadan kaldıracaktır (Korkmaz, 2000).

Bireylerin ve toplumların sosyal yaşantılarında önemli bir yeri olan rekreatif faaliyetlerin organizasyonunda üniversitelerin daha fonksiyonel bir rol üstlendiği görülmektedir (Mete ve Ağaoğlu, 2003). Üniversite gençlerinin boş zamanlarını değerlendirmeleri ve rekreatif etkinliklere katılımları, üniversite eğitimleri sırasında okulların kendilerine sunduğu olanaklar kapsamında yarı örgütlü bir şekilde gerçekleşmekte; bu bağlamda üniversiteler öğrencilerinin resmî eğitimleri dışında kalan zamanlarını iyi bir şekilde değerlendirmeleri için de yönlendirici rol üstlenebilmektedirler.

Bu çalışma genelde üniversite öğrencilerinin boş zaman engelleri ve özelde spor bilimleri fakültesi ve diğer fakülte öğrencilerinin boş zaman engellerini belirlemeye odaklanmıştır. Farklı fakültelerdeki öğrencilerin boş zaman engellerinin farklılıkları ve benzerliklerini belirlemeye çalışmak amacıyla yapılmıştır.

Yöntem

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini üniversite öğrencileri, örneklemini ise Ondokuz Mayıs Üniversitesi Yaşar Doğu Spor Bilimleri Fakültesinde okuyan 109 öğrenci ve diğer fakültelerde veya yüksekokullarda okuyan 286 öğrenci gönüllü oluşturmuştur.

Veri Toplama aracı

Öğrencilerin, rekreasyonel etkinliklere katılımının önündeki engelleri öğrenci algısına göre belirlemek için Alexandris ve Carroll (1997) tarafından geliştirilen, Gürbüz ve Karaküçük (2007) tarafından Türkçeye uyarlanan, Gürbüz ve ark. (2012) tarafından doğrulayıcı faktör analizi ile faktör yapısı yeniden test edilen “Boş Zaman Engelleri Ölçeği-18” kullanılmıştır. 29 madde ve 7 alt boyuttan oluşan özgün ölçeğin Türkçe formu ise 27 madde ve 6 alt boyuttan oluşmaktadır. Bu araştırma kapsamında kullanılan ölçek formu ise 18 madde ve 6 alt boyuttan oluşmaktadır. Bu alt boyutlar, ‘Birey Psikolojisi (3 madde)’, ‘Bilgi Eksikliği (3 madde)’, ‘Tesis (3 madde)’, ‘Arkadaş

Eksikliği (3 madde)', 'Zaman (3 madde)' ve 'İlgi eksikliği (3 madde)' şeklindedir. Ölçek 4'lü Likert tipinde puanlanmaktadır. Bu çalışma kapsamında toplanan veriler üzerinde hesaplanan iç tutarlık katsayısı ise toplam ölçek için 0.86'dır.

Verilerin Analizi

Verilerin istatistiksel analizi SPSS 22.0 paket programı ile yapılmıştır. Katılımcıların bölümlerine göre boş zaman engellerinin karşılaştırılmasında t-testi kullanılmıştır.

Bulgular

Tablo 1. Spor bilimleri öğrencileri ile diğer fakülte öğrencilerinin Boş Zaman Engellerinin karşılaştırılması

		n	Ort.	S.S.	t	p
Birey Psikolojisi	Spor Bilimleri	109	2,37	0,63	,668	,505
	Diğer Fakülteler	286	2,31	0,72		
Bilgi Eksikliği	Spor Bilimleri	109	2,12	0,76	-1,327	,185
	Diğer Fakülteler	286	2,23	0,72		
Tesis	Spor Bilimleri	109	1,82	0,69	-1,277	,202
	Diğer Fakülteler	286	1,91	0,59		
Arkadaş Eksikliği	Spor Bilimleri	109	2,64	0,77	,428	,669
	Diğer Fakülteler	286	2,60	0,91		
Zaman	Spor Bilimleri	109	2,13	0,59	-1,644	,101
	Diğer Fakülteler	286	2,24	0,61		
İlgi Eksikliği	Spor Bilimleri	109	2,54	0,75	,676	,393
	Diğer Fakülteler	286	2,43	0,73		

* (p>0,05)

Tablo 1'e göre Spor bilimleri öğrencileri ile diğer fakülte öğrencilerinin boş zaman engellerinin tüm alt boyutlara ilişkin sonuçları incelendiğinde, anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir (p>0,05).

Tartışma ve Sonuç

Bu çalışmanın amacı üniversitelerin farklı fakültelerindeki öğrenciler ile spor bilimleri öğrencilerinin boş zaman faaliyetlerine katılım engellerinin belirlenmesidir. Rekreatif faaliyetler yaşam kalitesini arttıran ve hayata anlam kazandıran organizasyonlar olarak görülmektedir. Bu yüzden dünyanın her yerinde insanlar fiziksel, ruhsal ve toplumsal yararları nedeniyle rekreatif faaliyetlere katılmaktadırlar

(Sevil ve ark., 2012). Bu nedenle boş zamanların etkili ve verimli bir biçimde değerlendirilmesi gelişmiş ve gelişmekte olan tüm ülkelerde üzerinde en çok durulan ve önem verilen ortak amaçlardandır (Erken, 2008).

Bu bağlamda, günümüzde gelecek için önem arz eden gençlerin rekreatif faaliyetlere katılımları eğitimleri kadar önemli bir husustur (Çebi ve ark., 2016). Bu çalışmayla üniversitelerin farklı fakültelerindeki öğrenciler ile spor bilimleri öğrencilerinin boş zaman faaliyetlerine katılım engellerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Araştırmada spor bilimleri fakültesi ve diğer fakülte öğrencilerine göre birey psikolojisi, bilgi eksikliği, tesisler/hizmet, arkadaş eksikliği, zaman ve ilgi eksikliği alt boyutlarına ilişkin sonuçlar incelendiğinde, bu fakülteler arasında istatistiksel bir farklılığın gözlenmediği tespit edilmiştir.

Çalışmamızda spor bilimleri öğrencileri ile diğer fakülte öğrencilerinin boş zaman engelleri karşılaştırıldığında bireysel psikoloji alt boyutunda anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Literatürde bizim bulgumuzu destekleyen çalışmalar mevcuttur (Kunz ve Graham, 1996; Alexandris ve Carroll, 1997). Kahraman ve ark., (2015) çalışmasında spor lisesi ile anadolu lisesi öğrencilerinin boş zaman engellerini karşılaştırmış bireysel psikoloji alt boyutunda anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. İki fakülte arasında farklılığın olmaması, öğrencilerin rekreatif etkinlikler hakkındaki bilgi seviyeleri birbirine yakın olması neden olabilir.

Çalışmamızda üniversite öğrencileri için “Boş Zaman Engelleri Ölçeği”nin alt boyutlarından “arkadaş eksikliği” rekreatif etkinlikleri kısıtlayan en yüksek ortalamaya sahipken, “tesis” alt boyutu ise rekreatif etkinlikleri kısıtlayan en düşük ortalamaya sahiptir. Kahraman ve ark., (2015) çalışmasında spor lisesi ile Anadolu Lisesi öğrencilerinin boş zaman engellerini karşılaştırmış arkadaş eksikliği ve tesis alt boyutlarında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Çebi ve ark. (2016) yapmış olduğu çalışmada üniversite öğrencilerinin cinsiyet değişkenine göre, tesis ve arkadaş eksikliği alt boyutlarında istatistiksel bir farklılığın olmadığını belirtmişlerdir. Tolukan ve Yılmaz (2014) “Özel Yetenekle İlgili Bölümlerde Okuyan Öğrencilerin Rekreatif Aktivitelere Katılımlarına Engel Olabilecek Unsurların Belirlenmesi” adlı yapmış oldukları araştırmada, öğrencilerin “bilgi eksikliği”, “tesisler/hizmet” ve “zaman” ($p>0,05$) alt boyutlarına ilişkin puanları arasında çektığı güçlüğü göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olmadığını saptamışlardır. Bir başka çalışmada

Üstün ve ark., (2017) üniversite öğrencilerinde yaptıkları çalışmalarında rekreatif etkinlikleri kısıtlayan en yüksek faktörün "arkadaş eksikliği" olduğunu saptamışlardır.

Temir ve Gürbüz (2014) yapmış olduğu "Rekreasyonel Aktivitelere Katılımın Önündeki Engellerin İncelenmesi" adlı çalışmada analiz sonuçları katılımcıların rekreasyonel aktivitelere katılımlarındaki zaman faktörünün ilk sırada yer aldığı buna karşın ilgi eksikliği faktörünün en alt sırada yer aldığını bildirmiştir. Çalışma bulgularımızın aksi sonuçlarına ulaşan çalışmalar da mevcuttur. Demirel ve Harmandar (2009)' in yapmış olduğu "Üniversite öğrencilerinin rekreasyonel etkinliklere katılımlarında engel oluşturabilecek faktörlerin belirlenmesi" adlı çalışmada katılımcıların rekreasyonel faaliyetlere katılımı engelleyen alt faktörlere ilişkin tutumlarının üniversite değişkenine göre "Tesis/Hizmet ve Ulaşım", "Sosyal Ortam ve Bilgi Eksikliği" ile "Birey Psikolojisi" alt boyutlarında farklı üniversitelere göre anlamlı bir ilişki ortaya çıkmıştır.

Çalışmamızda spor bilimleri öğrencileri ile diğer fakülte öğrencilerinin boş zaman engelleri karşılaştırıldığında bilgi eksikliği, zaman ve ilgi eksikliği alt boyutlarında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Tolukan ve Yılmaz (2014) "Özel Yetenekle İlgili Bölümlerde Okuyan Öğrencilerin Rekreasyonel Aktivitelere Katılımlarına Engel Olabilecek Unsurların Belirlenmesi" adlı yapmış oldukları araştırmada, öğrencilerin "bilgi eksikliği", "tesisler/hizmet" ve "zaman" ($p>0,05$) alt boyutlarına ilişkin puanları arasında çaktığı güçlüğe göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olmadığını saptamışlardır.

Sonuç olarak, spor bilimleri fakültesi ve diğer fakülte öğrencileri arasında anlamlı bir farklılığının tespit edilmemiş olması, öğrencilerin boş zaman faaliyetlerine katılım engeli açısından ölçeğin alt boyutlardaki bireysel ve çevresel şartlardan benzer şekilde etkilendikleri; öğrencilerin boş zaman faaliyetlerine katılım engeli açısından en yakın faktörün arkadaş eksikliğinin olması, fiziksel aktivitelere katılımda arkadaş, birlikte hareket etme ve teşvik etmenin önemli olduğu ve bunun eksik kaldığı; en uzak faktörün tesis olması ise fiziksel aktiviteler için yeterli denecek seviyede bölgenin tesise sahip olduğu kanısını ortaya çıkarmaktadır.

Kaynaklar

Alexandris, K., & Carroll, B. (1997). Demographic differences in the perception of constraints on recreational sport participation: Results from a study in Greece. *Leisure Studies*, 16(2): 107-125.

- Çebi, Mehmet., Çavuşoğlu, G., Ünver, Ş., İslamoğlu, İ., Kürşat Acar. (2016). Determination of the Factors Preventing Students of the Faculty of Sports Sciences from Participating in Recreational Activities: Ondokuz Mayıs University Sample. *Journal Of Social Science Research*, 10: 2232-2236.
- Demirel, M., Harmandar, D. (2009). Üniversite öğrencilerinin rekreasyonel etkinliklere katılımlarında engel oluşturabilecek faktörlerin belirlenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(1): 838-846.
- Erken, K. (2008). Öğretmenlerin Serbest Zamanlarında Spor Faaliyetlerine Katılmalarının İncelenmesi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Fişek K. (1998). Spor Yönetimi, Bağırhan Yayınevi, Ankara, 112-120.
- Gürbüz B., Karaküçük S. (2007). Boş Zaman Engelleri Ölçeği-28: Ölçek Geliştirme, Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 3.
- Gürbüz, B., Öncü, E., Emir, E. (2012). Leisure constraints questionnaire: testing the construct validity. In 12th International Sports Sciences Congress, 339-343.
- Gürbüz, B., & Henderson, K.A. (2014). Leisure activity preferences and constraints: Perspectives from Turkey. *World Leisure Journal*, 56(4): 300-316.
- Hacıoğlu, N., Gökdeniz, A., Dinç, Y. (2009). Boş Zamanlar ve Rekreasyon Yönetimi: Örnek Animasyon Uygulamaları (2. Baskı). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Jensen C, Naylor J. (2000). Opportunities in Recreation and Leisure Careers. VGM Career Horizons. Lincolnwood, IL, UK.
- Kahraman G., Çolak E., Bayazıt B., Yılmaz O. (2015). Lise Öğrencilerinin Rekreasyonel Faaliyetlere Katılmalarını Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi. III. Rekreasyon Araştırmaları Kongresi. 5-7 Kasım, Eskişehir.
- Karaküçük S, Gürbüz B. (2007). Rekreasyon ve kent(li)leşme. Ankara Gazi Kitabevi, 107.
- Korkmaz, A. (2000). Yüksek Öğretim Gençliğinin Problemleri. *Milli Eğitim*, 145: 41-45.
- Kunz, J.L. and Graham K. (1996). Life course changes in alcohol consumption in leisure activities of men and women. *Journal of Drug Issues*, 26 (4): 805-827.
- Özşaker, M. (2012). Gençlerin Serbest Zaman Aktivitelerine Katılmama Nedenleri Üzerine Bir İnceleme. *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi Ve Spor Bilim Dergisi*, 14 (1): 126-131.

- Sevil, T., Şimşek, K. Y., Katırcı, H., Çelik, O., Çeliksoy, M. A., Kocaekşi, S. (2012). Boş zaman ve rekreasyon yönetimi. Baskı. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını.
- Stebbins, R. A. (2005). Choice and experiential definitions of leisure. Leisure Sciences, 27(4): 349-352.